

swuffel
swuffel
swuffel

DOGRESEARCH

animal foundation platform.nl

DEZE AFLEVERING

Hoe Nederland zwerfhondenarm is geworden

DOOR

DOGRESEARCH

Isabelle Sternheim

swuffel
swuffel
swuffel

Maart 2012

AMSTERDAM • NEDERLAND

© Isis

Inhoud

INHOUD	2
INLEIDING	3
BESCHRIJVING 1800 TOT NU	3
HOND - MENS RELATIE	4
CULTURELE FACTOREN	5
MAATSCHAPPELIJKE FACTOREN	5
PARTIJEN DIE EEN ROL HEBBEN GESPEELD	5
AANBEVELINGEN VOOR LANDEN MET ZWERFHONDEN	6
BRONNEN.....	8
ACHTERGRONDINFORMATIE DOG RESEARCH & ANIMAL FOUNDATION PLATFORM	9

Zwerfhonden in Nederland

Inleiding

Binnen een unieke samenwerking van de Hondenbescherming, Animal Foundation Platform (AFP), Has en Dogresearch is er onderzoek gedaan naar de factoren die hebben meegespeeld in het zwerfhondenarm worden van Nederland.

Nederland is samen met een handjevol andere Europese landen, waaronder Duitsland, instaat geweest om van een land met een hoge zwerfhondenpopulatie te veranderen naar een land waar zwerfhonden een zeldzaamheid zijn. Door middel van uitgebreid archiefonderzoek, literatuuronderzoek en interviews is de periode vanaf 1800 tot nu onderzocht: daarbij is in kaart gebracht welke factoren en partijen hierbij een rol hebben gespeeld.

Beschrijving 1800 tot nu

Rond 1800 was de situatie zodanig dat bijna elk huishouden in de Lage Landen een hond had en dat er daardoor ook veel zwerfhonden waren. In de schilderkunst uit die tijd zijn daarvan meerdere voorbeelden te vinden.

Schilderij van Joseph Stevens uit 1846

Rond deze tijd was er sprake van een groot verschil tussen de rijke elite en de armere burgerij. De rijke elite had vaak rashonden die zij gebruikten voor de jacht of als gezelschapsdier.

Deze honden werden doorgaans goed gevoed en verzorgd en fungeerden als symbool van welvaart en rijkdom.

De arme burgerij daarentegen had bastaardhonden die werden ingezet als waakhond en werkhond.

In het begin van 1800 was er nog vrij weinig geregeld ten aanzien van het houden van honden. Honden liepen veelal los, plantten zich ongestoord voort en werden wanneer ze overbodig waren op straat gezet.

Hieruit ontstonden zwerfhondenpopulaties.

In deze periode werd hierop voor het eerst massaal actie ondernomen door uitbraken van hondsdelheid.

Uit angst besmet te worden werden er grote groepen zwerfhonden afgemaakt en kwam er wetgeving voor het aanlijnen en muilkorven van honden. Ook op momenten dat er geen dreiging van hondsdelheid was, werden loslopende en niet gemuilkorfde honden afgemaakt.

Het beroep van hondenvanger /hondenmepper was een veel voorkomend beroep begin 19de eeuw.

In die periode werd in veel gemeentes

hondenbelasting ingevoerd. Doel was om het aantal honden te kunnen reguleren maar dit had helaas een averechts effect. In gemeentes waar de hondenbelasting was ingevoerd was het aantal zwerfhonden vaak veel hoger ten opzichte van gemeentes zonder hondenbelasting. Een verklaring hiervoor is, dat veel mensen niet instaat of bereid waren tot het betalen van de belasting en hun honden dumpen. Economische welvaart speelt dus duidelijk een rol in het ontstaan van de zwerfhondenpopulaties. In navolging op de rijke elite werden goed verzorgde en gevoede dieren een bewijs van

welvaart en vanuit deze gedachte werd er steeds beter voor de huisdieren gezorgd.

Dit kwam ook naar voren in de wetgeving en de oprichting van verenigingen en instanties.

De eerste dierenbeschermingsorganisatie werd in 1864 opgericht in Den Haag, het eerste dierenasiel in 1877. Mishandeling van dieren werd strafbaar vanaf 1886.

In Nederland werd nog veel gewerkt met honden als trekdieren voor de kar en in 1912 werd er een vereniging opgericht die opkwam voor de trekhonden: hun hoofddoel was om het welzijn van de trekhond te verbeteren en uiteindelijk alle trekhonden uit te spannen. Deze organisatie heeft veel invloed gehad op de manier waarop er over zwerfhonden gedacht werd.

Inspecteurs van de organisatie gingen op weg om op naleving van wetgeving te controleren, maar gaven ook voorlichting waardoor houders van dieren meer kennis kregen over het belang van goede zorg voor hun dieren. De afschaffing van alle trekhonden in Nederland werd pas in 1962 bereikt. Hierna is de bond verdergegaan als beschermer van kettering- en heemhonden, omdat deze groep honden vaak slecht werd behandeld en gehouden. Inmiddels is de organisatie bekend onder de naam Hondenbescherming. In 1962 werd ook de officiële wet op dierenbescherming ingesteld.

Eind 20ste eeuw is de gezondheid- en welzijnswet voor dieren ingevoerd. De GWWD is op dit moment de belangrijkste welzijnswet voor dieren in Nederland. In de GWWD staat dat het verboden is voor de houder van een dier om het dier te mishandelen of het de nodige zorg en verzorging te onthouden.

Trekhond met kar

Overtreding van de GWWD wordt dit gezien als een misdrijf, en kan er een maximale gevangenisstraf van 3 jaar worden opgelegd, of een geldboete van € 16.750.

Helaas is er nog geen EU wetgeving met betrekking tot dierenwelzijn. Er is veel onenigheid onder de lidstaten over het belang van goed dierenwelzijn en over de aannames van wat goed dierenwelzijn precies inhoudt.

Ook is het welzijn van burgers in diverse EU landen minder goed dan dat van burgers in Nederland, waardoor het verbeteren van het welzijn van burgers een hogere prioriteit heeft dan het verbeteren van dierenwelzijn. Hier ligt duidelijk een van de redenen waarom er in Nederland minder zwerfhonden zijn dan in veel andere Europese landen. Blijkbaar heeft de wet en regelgeving een belangrijke invloed op het voorkomen van zwerfhonden.

Hond - mens relatie

Door de jaren heen is de relatie die de mens met de hond heeft veranderd. Hens beschrijft vier verschillende relatietypen tussen mens en hond:

- Meester-slaaf
- Werkgever - werknemer
- Ouder - kind
- Vriend - vriend

Er is in Nederland een duidelijke verschuiving te constateren in de relatie hond - mens. Rond 1800 zag de mens de hond als zijn slaaf of werknemer. Nu, in de 21^e eeuw, ziet men de hond meer als vriend en veel hondeneigenaren beschouwen hun hond zelfs als hun kind. Deze gezichtspuntverschuiving heeft hoogstwaarschijnlijk ook invloed op het aantal zwerfhonden: mensen zetten hun kind of vriend nu eenmaal minder makkelijk op straat, terwijl dat bij een slecht functionerende werknemer veel minder moeilijk is.

Ook de welvaartgroei speelt een grote rol. Wanneer de levensstandaard laag is heeft het zorgen voor gezin en kinderen hogere prioriteit dan het zorgen voor de (huis)dieren. Met het groeien van het Bruto Nationaal Product (BNP) per inwoner steeg ook de aandacht voor het welbevinden van de dieren. (Hens, 2008)

Culturele factoren

Nederland is een van de weinige landen in de wereld die een meeregerende politieke partij heeft waarin het hoofddoel is dierenwelzijn te verbeteren.

Nederland wordt gekenmerkt door particulier denken in tegenstelling tot universeel denken. Een universeel denkend mens gaat er van uit dat zijn/haar concepten van de wereld, en de methoden die je toepast om effectief te leven, overal in de wereld hetzelfde zijn. Een particulier denkend mens gaat meer uit van een subjectief en relatief wereldbeeld, waarbij men zich bewust is van de 'eigenaardigheden' en de culturen van anderen wil onderzoeken. Kortom particulier denken gaat hand in hand met empathie. Dat Nederland meer gekenmerkt wordt door particulier denken is niet verwonderlijk. Nederland is altijd een klein landje geweest dat moest overleven door interactie met ander culturen. Aandacht en empathie voor de ander is hierbij een mechanisme geweest dat gericht is op overleven. Het vermogen tot empathie heeft ook zijn weerslag op ons denken over dieren en dierenwelzijn. Dierenleed raakt ons persoonlijk en vanuit deze gevoelens zoeken we naar oplossingen. De Nederlandse cultuur is daarbij (samen met de Zweedse) een cultuur met veel vrouwelijke elementen. Daarmee wordt bedoeld, dat waarden als zorg, gezamenlijkheid en scheiding van werk en privé in hoog aanzien staan. Ook deze aspecten maken dat Nederlanders graag voor dieren willen zorgen en niet willen dat deze verwaarloosd worden of op straat zwerven.

Maatschappelijke factoren

Een veronderstelling is, dat geboortebeperking van invloed is geweest op de manier waarop men

honden is gaan houden in Nederland.

De gezinnen waren rond 1800 nog heel groot en daardoor waren er veel monden te voeden. Vaders en moeders werden geheel in beslag genomen door het zorgen voor hun kinderen en zorgen voor brood op de plank.

Met de komst van de pil en geboortebeperking in de jaren 60 werden de gezinnen veel kleiner. Dit kan van invloed zijn geweest op het feit dat de hond steeds meer als gezinslid of als kind wordt gezien.

Daarbij helpt natuurlijk dat het huishouden door de jaren heen steeds meer gedaan wordt door allerlei machines en apparatuur waardoor er meer tijd overblijft voor hobby's en vrije tijd.

Synchroon aan intrede van geboortebeperking voor de mens loopt het gebruik van anticonceptie voor dieren. Sterilisatie is een van de meest succesvolle methoden gebleken om zwerfdier populaties te verkleinen. Het feit dat geboortebeperking vanaf 1960 bespreekbaar is geworden en vanwege alle ontwikkelingen op dit vakgebied is ook het aantal sterilisatie ingrepen bij honden en katten sterk toegenomen.

Partijen die een rol hebben gespeeld

Door de jaren heen zijn er verschillende partijen, stichtingen en verenigingen opgericht die opkwamen voor de rechten en het welzijn van dieren.

- Dierenbescherming
- Hondenbescherming
- Sophia vereniging
- Asiel
- Partij voor de dieren
- Dierenambulance
- Tal van dierenwelzijnsorganisaties en stichtingen

Alle bovenstaande initiatieven hebben het belang voor goede verzorging en het nemen van verantwoordelijkheden ten opzichte van dieren verkondigd.

Het is daarbij natuurlijk moeilijk te zeggen of de organisaties zijn ontstaan omdat er het besef groeide dat dieren goede zorg nodig hadden, of dat de organisaties er verantwoordelijk voor zijn geweest dat dit besef groeide.

Deze partijen hebben in ieder geval een groot deel bijgedragen aan het verminderen van het aantal zwerfhonden. Door middel van samenwerking, het opvangen en verzorgen van dieren, het geven van voorlichting en educatie, en het opkomen voor de rechten van dieren is een samenleving gecreëerd waarin de zwerfhond van vroeger niet meer bestaat. Wanneer men een zwerfhond aantreft kan er met een simpel telefoontje voor gezorgd worden dat het dier opgevangen wordt. Door de jaren heen is de mentaliteit van mensen veranderd en worden dieren gezien als levende wezens met gevoel die kunnen lijden.

Het is dan ook uiterst belangrijk om jonge kinderen te leren respectvol en verantwoordelijk om te gaan met alle dieren waar zij mee samenleven, immers jong geleerd is oud gedaan. Eenzelfde les zou geleerd moeten worden aan nieuwe Nederlanders die vanuit andere culturen naar Nederland migreren.

Aanbevelingen voor landen met zwerfhonden

Bovenstaande beschrijvingen leren, dat Nederland een aantal specifieke eigenschappen en omstandigheden heeft die er voor hebben gezorgd dat zwerfhonden een zeldzaamheid zijn in het straatbeeld.

Het is wetenschappelijk bewezen, dat menselijk handelen de oorzaak is van de overpopulatie van honden. Zonder voedsel, water en onderdak sterft een hondenpopulatie uit. Water en onderdak zijn er altijd en de honden kunnen overleven doordat ze door mensen worden gevoerd, eetbaar afval vinden of kleinvee aanvallen. Honden zijn dus afhankelijk van de mens en kunnen zich in het wild niet handhaven zoals katten.

In dun bevolkte gebieden zijn er daardoor nauwelijks zwerfhonden.

Aangezien de mens zorgt voor voldoende voedsel en hiermee de voorwaarden creëert voor de groei van een populatie, zal deze populatie op een of andere wijze moeten worden teruggebracht.

Omdat bovenstaande situatieschets laat zien dat een hoog welvaartsniveau nauw samenhangt met het verminderen van het aantal zwerfhonden, zouden sommige partijen kunnen concluderen dat de situatie in hun land uitzichtloos is.

Wetenschappelijk onderzoek toont echter aan, dat CNVR ten alle tijden uitvoerbaar is en een helpt om de zwerfdieren populaties sterk te reduceren en zelfs te verminderen. CNVR staat voor **C**ollect **N**euter **V**accinate and **R**eturn en hierbij worden loslopende honden en honden van een eigenaar opgehaald, gesteriliseerd, gevaccineerd, gekenmerkt en weer naar dezelfde plaats teruggebracht worden waar ze vandaan komen.

Uit onderzoek is gebleken, dat wanneer men een steriele populatie creëert het aantal honden zal afnemen.

Dit werkt echter alléén in combinatie met educatie en registratie.

In 1990 is door Wereldgezondheidsorganisatie en WSPA in een rapport gepubliceerd, dat deze meest effectieve methode een **combinatie** is van:

- Sterilisatie (minimaal 70% van de teefjes).
- Educatie (verantwoord hondenbezit, fokken, dumpen).
- Registratie (identificatie van dier en eigenaar).

De bedoeling van CNVR is om een steriele populatie te creëren. Als je honden niet terugzet worden de lege plekken weer opgevuld door vruchtbare honden uit de omgeving.

Ieder teruggezet dier neemt dus de plaats in van een niet-gesteriliseerd nieuw dier. De populatie zal dan minder snel toenemen (of zelfs afnemen), doordat de gesteriliseerde dieren zich niet kunnen voortplanten.

De grootte van een populatie wordt bepaald door de **Carrying Capacity**.

Dit is de maximale draagkracht van een omgeving voor een bepaalde diersoort.

Deze wordt bepaald door de beschikbare bronnen als voedsel, water en onderdak.

Als er voldoende bronnen zijn, zal de populatie altijd tot dit maximum aantal blijven toenemen. Van ieder dier dat men weghaalt wordt binnen afzienbare tijd de plaats weer ingenomen door een ander dier, door migratie uit een ander gebied of nieuwe aanwas.

Als een teefje ieder half jaar gemiddeld 4 pups krijgt, wordt dit ieder jaar generatie verviervoudigd. Als er voldoende voedsel is kan één teefje uiteindelijk in 5 jaar tijd meer dan 10.000 nakomelingen voortbrengen. Zolang er voldoende bronnen aanwezig zijn, wordt van ieder gedood dier binnen afzienbare tijd de plaats weer ingenomen door een nieuw dier en zal de populatie weer aangroeien tot de maximum Carrying Capacity.

Het doden (zoals veel in Oost-Europa gebeurt), of opkappen en in asielen plaatsen van dieren, werkt

dus slechts tijdelijk en is zinloos als maatregel om de populatie terug te dringen voor de lange termijn.

Ook het adopteren van honden naar het buitenland zorgt er dus niet voor dat het probleem in het land van oorsprong vermindert. Er zullen weer nieuwe honden komen, die de geadopteerde honden vervangen en die ook weer in erbarmelijke omstandigheden zullen moeten zien te overleven. Wat vaak gebeurt is dat een roedel zelf nieuwe aanwas creëert om voldoende op kracht te blijven, meer pups worden geboren, maar door gebrek aan voldoende bronnen, sterven de zwakkere honden uiteindelijk een zeer onaangename dood, door honger of dorst.

Wanneer het aantal honden stabiel maar steriel blijft, neemt het leed zienderogen af.

CNVR is een bewezen methodiek die door elke land en op een zeer diervriendelijke manier kan worden uitgevoerd. Omdat in Nederland de vrijwilligersorganisaties een zeer belangrijke rol hebben gespeeld in het terugdringen van zwerfhondpopulaties en verminderen van dierenleed, verdient het aanbeveling om ook dierenwelzijnsorganisaties die in andere landen actief zijn te betrekken bij de problematiek en hen een actieve rol te geven.

Anders dan de situatie in Nederland in de 19de eeuw is het nu zo, dat in veel landen met grote zwerfhondenpopulaties ook vrijwilligersinstanties uit andere landen actief zijn. Deze groepen zijn vaak zeer gemotiveerd, ze brengen financiële middelen en expertise in en bezitten uitgebreide netwerken en ruime ervaring met de materie. Kortom met de juiste combinatie van CNVR, internationale samenwerking, inzet van dierenwelzijnsorganisaties en educatie kan er veel bereikt worden en kunnen grote groepen uitgemergelde zwerfhonden voorgoed tot het verleden gaan behoren.

Met dank aan Janine Vocke (student HAS)

Bronnen

- Anonymous, 2012. Koningin Sophia-Vereeniging tot bescherming van dieren. www.sophia-vereeniging.nl. Geraadpleegd op 20-12-2011
- Anonymus, 2009. 100% Dierenbescherming. <http://www.dierenbescherming.nl/geschiedenis>. Geraadpleegd op 20-12-2011
- Anonymus, 1993. Dierenambulance. <http://www.dierenambulance.nl>. Geraadpleegd op 20-12-2011
- Anonymus, 1930-1950. Jaarverslagen Dierenbescherming Utrecht 1930-1950. Stadsarchief Utrecht.
- Anonymus, 1964. Jaarverslag 1964 Asyl van Amsterdam. Stadsarchief Amsterdam.
- Anonymus, z.j. Over de hondenbescherming: Geschiedenis. <http://www.hondenbescherming.nl/hondenbescherming/3/geschiedenis>. Geraadpleegd op 20-12-2011
- Anonymus, z.j. a. LICG: Welzijn, bescherming en wetten. <http://www.licg.nl/137/praktisch/welzijn-bescherming-en-wetten.html>. Geraadpleegd op 9-1-2012
- Anonymus, z.j. b. Partij voor de Dieren: organisatie. <https://www.partijvoordedieren.nl/departij/organisatie>. Geraadpleegd op 20-12-2011
- Anonymus, z.j. c. Animal Foundation Platform: stichtingen. <http://www.animalfoundationplatform.nl/stichtingen.html>. Geraadpleegd op 8-1-2012
- Anonymus, z.j. d. Wetboek online: Gezondheids- en Welzijnswet voor Dieren. <http://www.wetboek-online.nl/wet/Gezondheids-%20en%20welzijnswet%20voor%20dieren.html>. Geraadpleegd op 25-1-2012
- Carels, M.R. 1999. Het is maar een hond. Uitgeverij onbekend.
- Hens, K. 2008. Ethical Responsibilities Towards Dogs: An Inquiry into the Dog-Human Relationship. Springer Science+Business Media B.V.
- Ludwig, G. 2009. Complete handboek honden. Uitgeverij: Tirion Uitgevers, Baarn.
- Stan Verbruggen, 2-12-2011. Medewerker Dierentehuis 's Hertogenbosch.
- Splunter, M.A. van. 2007. Nationale Hondenwijzer. Uitgeverij Libre B.V., Leeuwarden.
- Willem van den Heuvel, 23-1-2012. Inspecteur LID.
- Zijlmans, J. z.j. Hond en Baas: een geschiedenis van haat en liefde. Uitgeverij "De Nieuwe Haagsche"/Haags Historisch Museum, Voorburg.
- Klinge, N. 2010. Ontstaan van zwerfhondenproblemen en de OPLOSSING: presentatie zwerfhondenconferentie.
- Klinge, N. 2010. CNVR in de praktijk: presentatie zwerfhondenconferentie.

Achtergrondinformatie Dog Research & Animal Foundation Platform

DOG RESARCH

Dog research is een initiatief dat als doel heeft om onderzoek te doen naar de mens – hond relatie in westerse en niet-westerse landen.

In onze westerse wereld neemt de hond een speciale plaats in. In het westen heeft de hond een functie als gezelschapsdier, als vriend en soms als statussymbool of modeaccessoire. In niet-westerse culturen wordt de hond vooral gebruikt bij de jacht, de verdediging en de bewaking.

In veel niet-westerse landen is er vaak sprake van grote zwerfhondenpopulaties, zijn er religieuze voorschriften hoe men honden moet benaderen, zijn er culturele vooroordelen etc. De hond wordt in deze landen lang niet altijd gezien als de mens zijn beste vriend.

Dog research onderzoekt de mens – hond relatie vanuit een antropologisch perspectief. Door met mensen te praten en naar ze te luisteren probeert Dog Research een beeld te krijgen van de verschillende mens – hond verhoudingen. Uiteindelijk doel is een wereld waarin mensen honden en elkaar met respect en tolerantie benaderen.

ANIMAL FOUNDATION PLATFORM

Een onafhankelijk platform voor alle 110 stichtingen die zich inzetten voor zwerfhonden en zwerfkatten in het buitenland, gevestigd in Nederland. Zij doen dit door het opzetten van activiteiten, het geven van educatie, uitvoeren van neutralisatieprojecten (sterilisatie en castratie) en het emigreren van honden naar andere landen.

AFP wil een bijdrage leveren aan het verminderen van het zwerfdierenleed wereldwijd door:

1. Het stimuleren van de samenwerking tussen organisaties die zich bezig houden met zwerfdieren (het effect van het totaal is groter dan de optelsom van de individuele organisaties).
2. Het bieden van praktische hulp aan alle deelnemende organisaties door het geven van informatie, uitwisselen van kennis, kunde, materialen en financiële middelen.
3. Bekendheid te geven aan wat we doen door lokale en landelijke acties,
4. Het bundelen van onze krachten, zodat als overkoepelende zwerfdieren organisaties meer voor elkaar krijgen dan de individuele organisaties.

Voor meer informatie kun u contact opnemen met info@dogresearch.nl of info@animalfoundationplatform.nl